

MIR

Glasiló koroških Slovencev

Leto XXXII.

Celovec, 5. malega travna 1913.

Št. 14.

Evropske velesile proti Črnigori.

Balkanske vojske so v boju proti Turkom naglo prodirale. Kakor vihar so planile po turških armadah. Ustavile so jih le turške trdnjave. Pred trdnjavami Skader, Odrin, in Janina je obležalo mnogo junakov. Konečno je padla Janina, padel je Odrin. Skadra pa Črnogorci niso mogli zavzeti. Izprva so odklonili srbsko pomoč, pozneje so bili prisiljeni prositi zanjo. Toda zdi se, da prepozno. Ko bi bili Črnogorci osvojili Skader prej, predno so velike evropske države, velesile, določile meje za Albanijo na severu, bi bil Skader črnogorski. Tako pa je zelo dvomljivo, če bo njihov, tudi če pade.

Naša Avstrija hoče za vsako ceno, da pripade Skader Albaniji in v zvezi z Nemčijo in Italijo je dosegla, da so v to privolile tudi druge velesile. Toda Črnogorci ne kažejo več volje, pustiti Skader, kjer je padlo na tisoče in tisoče črnogorskih žolnirjev. Ne uklonijo se volji in zahtevi velesil. Velesile pa se od Črnogore ne dajo osramotiti in za vsako ceno zahtevajo, da morajo črnogorski in srbski vojaki bombardiranje Skadra opustiti in iti — domov, praznih rok in z velikanskimi žrtvami.

Mislimo si lahko, kako to Črnogorce boli. Črnogorska vlada je odgovorila velesilam, da njihovi želji ne more ustreči, ker s Turčijo še ni sklenila miru in je skadrška posadka turška; korak velesil je proti Črnigori naperjen, Črnigori vesražen in nasprotuje zatrdilo velesil ob začetku vojske, da ostanejo nevtralne, to je, da se ne bodo na nobeno stran nagnile.

Srbija je pa odgovorila, da ne more izpred Skadra odpoklicati svoje vojske, ker je po pogodbi zavezana, da pomaga Črnigori tako dolgo, dokler ne bo s Turčijo sklenjen mir.

Črnagora in Srbija sta se torej velesilam uprli. Modri črnogorski kralj Nikolaj

računa mogoče s tem, da velesile med sabo niso edine. Rusija in Francoska ste na tihem za Črnogoro, pa tudi Nemčija se prav nič ne mara siliti v ospredje. Toda, ali se Nikolaj morda ne moti? Velesile so na nepovoljni odgovor Črnogore odposlale proti Črnigori svoje vojne ladje, da zasedejo črnogorsko obal in ne pustijo nobenega dovoza za Črnogoro. To je za Črnogoro zelo občutno, ker jim primanjkuje živeža in se je bati, da zagospodari lakota. Če pa bi bilo treba, namerava Avstrija storiti še nadaljne korake, da prisili Črnogoro, da se uda.

Ne bomo sodili, ali imajo velesile pravico, da tako postopajo, ali pa zanje velja le načelo: Sili naj se umakne pravica! Le eno je obsodbe vredno! Zakaj velesile že prej niso izvršile tega in dejansko pokazale Črnigori, da ne sme zavzeti Skadra? Ali je bilo treba, da je prej na tisoče in tisoče ljudi pred skadrskimi trdnjavami padlo, da je tam mala državica črnogorska že nepol izkravavela? Rusija je Črnogorcem dajala le pogum, pa tudi Angleška je prej izjavila, da balkanskih zmagovalcev ne bo prikrajšala na njihovih vojnih uspehih. To postovanje evropskih diplomatov je iz stališča človeštva obsojati. Zakaj so prej albansko vprašanje tako zavlačevali in so ga rešili šele sedaj, tik pred padcem Skadra? Prej bi se bila Črnagora velesilam, če bi bile pokazale odločno voljo, kakor sedaj, gotovo uklonila, sedaj po tolikih žrtvah pa gre težje. Še težje bo šlo, če Črnogorci in Srbi Skader, ki je tik pred padcem, res zavzamejo, predno jih morejo velesile s svojim vojaštvom prisiliti, da se umaknejo izpred Skadra. In to se zna zgoditi. Ko pišemo to poročilo, že prihajajo vesti, da so Črnogorci in Srbi zavzeli najmodernejšo trdnjavo pred Skadrom, Brdico, da so Turke prisilili, da so se umaknili z Velikega Taraboša in da je upanje, da Skader vsak čas pade.

Iz tega zamotanega položaja nastanejo lahko še hudi zapletljaji med velesilami, ki niso edine.

Boj za občino Slov. Plajberg.

Svojih polomov ne vidijo.

Sad dozoreva. Kar naprej prihajajo med svet novice, da poka kaka nemškutarska trdnjava, da manjka v kaki nemškutarski občinski blagajni denarja, da je ta in oni nemški nacionalci ali nemškutar poneveril velike vsote. Ni še dolgo, odkar se je poročalo, da je zapustil nemškutarski župan Oraš v Podravljah izpraznjeno blagajno za več tisoč (okrog 7000 K). Še pred kratkim se je dalje poročalo, da je manjkalo v občinski blagajni v Pokrčah okrog 6000 K; tam je tako izborno gospodaril nemškutar Lille. O polomu v Trbižu je svojčas prvi poročal naš list. Nemški nacionalci so hoteli vse prikriti, ko se je bivši podžupan trbiški, Gustav Prosch, ki je poneveril večje vsote, ustrelil. Nemški listi so poročali, da so našli revizorji v trbiški raifeisnovki vse v redu. Sedaj se je pa izkazalo, da manjka pri tem zavodu okrog 67.000 K. Ta primanjkljaj datira že od leta 1903. Naravnost strašno gospodarstvo nemških nacionalcev!

Krona nemškonacionalnih lumparij v najzadnjem času pa je grozoviti polom nemške »Spar- und Vorschubkasse« na Laškem na Spod. Štajerskem. Manjka nad 400.000 K.

»Štajerc« seveda molči in ne najde za te polome niti besede, čeravno ve, da bo šla vsa nemškutarska purgarija na Laškem na kant in povrh še par sto slovenskih okoličanskih kmetov.

Da bi javnost odvrnil od velikanskih denarnih polomov med nemškutarji, išče »Štajerc« polomov tam, kjer jih — ni!

Polom vidijo, kjer ga ni!

V Slovenskem Plajberku bodo v kratkem zopet občinske volitve. Zato so »Tagespost« in »Freie Stimmen« objavile članek o nerednostih v občinskem poslovanju v Slov. Plajberku. Iz tega komarja v lutrovskih

Podlistek.

Celovška čitalnica.

(Po virih spisal F. K.)

(Dalje.)

O delu čitalnice v prvem poslovnem letu vemo, da so se shajali vsak večer njeni člani v čitalničnih prostorih, da so se vadili v slovenščini, da se je poučevala slovenščina, kar je skoraj gotovo delal takratni gimn. profesor Anton Janežič, ki je spisal tudi pomožne knjige v ta namen (slov.-nemško slovnico že leta 1849.), prirejali so družinske igre, tombolo, petje itd. Število članov je bilo jako veliko, 120 in čez jih izkazuje »Draupost«. Ne smemo se temu čuditi. Narodna napetost še ni bila toliko kakor dandanes in tudi nekaj Nemcev je zahajalo v čitalnico, kjer so se učili slovenščine in se dobro zabavali.

Ne smemo tudi prezreti, da je bilo v teh letih v Celovcu kulturno središče za vse Slovence. Anton Janežič je izdajal (1858 do 1868) prvi v resnici leposlovni list »Glasnik« in urejeval »Cvetje iz domačih in tujih logov«. Bleiweisove »rokodelske Novice«, ki so bile sicer odprle svoje predale v skromni meri tudi leposlovju, so dovršile že takrat svojo nalogo, Bleiweis je zaostal

v kulturnem napredku; zvali so ga sicer še »očeta slovenskega naroda«, a »oče« ni bil več, kajti duševna hrana (kultura) je prihajala Slovcem iz Celovca. Tukaj edini leposlovni list — tukaj tudi edini politični list, »Slovenec«, ki ga je leta 1865. ustanovil Andrej Einspieler, ker so mu pokopali nemško glasilo »Stimmen aus Innerösterreich« in ker Slovenci političnega lista v pravem pomenu besede res nismo imeli, odkar je »paragrafov strela« tresčila v Vilhar-Levstikovega »Napreja«, strela paragrafov, katerih je premalo v glavi imel, kakor se ironično izraža Levstik v svoji parodiji. V spomin »Napreja« — Prešeren: V spomin Smoléta«. Novice so bile »rokodelske« — »Slovenca« pa je preveval svež duh političnega napredka. Urejeval ga je duhovnik A. Božič, duševni oče pa mu je bil Andrej Einspieler. Einspieler in Janežič nista bila sama v Celovcu, obdajala ju je slovenska družba. Zato tudi tako živahno družabno gibanje v »Slovanski Čitavnici«. Družaben napredek je bil torej v zvezi z duševnim napredkom.

× × ×

Tudi v poletnem času je Čitalnica leta 1864. nudila članom dovolj zabave. Poučevala se je redno slovenščina, gojila se je družabnost, skoraj vsako nedeljo so prirejali izlete v okolico na različne strani, pri

katerih je bil tudi v lepem številu zastopan nežni spol — kakor poroča »Draupost«. In ko je prišla jesen, so se vršili vsako nedeljo plesni venčki v gostilni »Stadt Triest«. — To niso bili javni plesi, ampak bil je pouk v plesu; dvakrat na teden je plesni učitelj Heinlein učil slovanske narodne plesne.

Tako je bilo družabno življenje v prvem čitalničnem letu. Na staro leto se je še vršila večerna zabava in licitacija dragoceh in šaljivih predmetov. S tem je bilo prvo društveno leto zaključeno. Omenjamo še, da sta »Slovansko Čitavnico« v Celovcu obiskala v prvem letu njenega obstoja dr. Lovro Toman, odvetnik in narodni zastopnik iz Ljubljane (16. avgusta 1864) ter dr. E. H. Costa, odvetnik in župan ljubljanski (30. avgusta 1864). Ta dva sta vpisana v »Spomeniku za čestite goste celovške Čitavnice«, ki ga hrani »Družba sv. Mohorja« v Celovcu in v katerem so vpisani člani in prireditve društva od leta 1872. do 1876. Ohranjena je tudi Costova slovenska vizitka, na kateri je na drugi strani s svinčnikom zapisano: »30. 8. 1864. Potovaje skoz Celovec sim obiskal slov-jansko čitalnico ter pravim: Bog živi vzajemnost slovensko! Bog živi Slovence na Koroškem! Dr. E. H. Costa, ljubljanski župan.« (Dalje sledi.)

»Fr. Stimmen« in »Tagesposti« si je »Štajerc« naenkrat izmislil strašen »polom«. Toda v svoji veliki lažnivi gorečnosti se je »Štajerc« tako zaletel, da se je moral že — sam popravljati. Najprej se je lagal na ta način: »Na Pošenkerjevo hišo je posodila občina pred dolgimi (koliko metrov dolgimi?) leti 100 goldinarjev. Sedanji gospodar te hiše mora plačati za to vsako leto 14 K in neke vinarje procentov. To je moral vedeti občinski zastop in župan. Plačanih pa teh 14 K že 5 let ni bilo.« Ker je pa morda gospodar Pošenkerjeve hiše zavoljo te laži grozil s tožbo, se je »Štajerc« takoj v prihodnji številki začel popravljati in priznal, »da je dal gospodar Pošenkerjeve hiše ta denar« v šparkaso in da potem takem ni več dolžan. Župan je seveda ta denar pustil v hranilnici, ker se ga ne sme porabiti za občino. In ker župan tega denarja ni dvignil in ga ni zapravil, kakor bi ga morda kak »Štajerc« župan, ga »Štajerc« napada. Tak list, kakor je »Štajerc«, seveda ni resen in se pametni ljudje nanj ne ozirajo, ga prav nič ne upoštevajo, ker njegova lažniva smrdljivost diši že v deveto deželo. Zato se s tem kljukcem ne bomo pečali, odgovoriti pa hočemo na »Fr. St.« in »Tagespost« in dokazati, kako se nasprotniki trudijo, da bi očrnili ves slovenski občinski odbor, dobili občino zopet v svoje roke in pomagali na škodo kmetov grajščakom in forštnarjem ter nemškutarstvu.

Kaj očitajo občinskemu odboru?

Slovenskemu občinskemu odboru, oziroma slovenskemu županu očitajo tole:

1. Župan lovske najemščine ni razdelil celih pet let, pač pa jo je dvignil iz hranilnice in jo porabil za občinske potrebe; za občino da je izdal v resnici le kakih 60 K, vzdignil je pa 901 K 60 vin. Župan da te vsote še ni vrnil, ampak jo je porabil zase.

2. Župan je 284 K 70 vin, ki jih je že meseca avgusta 1912 dobil za lovsko najemščino od Dietrichsteinovega gozdarskega in rentnega urada za leto 1911/1912 naložil šele tri dni pred revizijo, to je 2. marca, ter za svoj trud odštel 20 K 40 vin.

3. Srebrna renta v vrednosti 100 K je šla v izgubo.

4. Občina je naredila dolgove nad dolgove, čeravno so se doklade vsako leto zvišale, niti posojila 1000 K ni vrnila, ki je bilo najeto pred sedmimi leti. Vsako leto bi morali odplačati 200 K, to pa se je zgodilo v sedmih letih le enkrat in od 1. januarja l. 1912. niso plačane obresti od tega posojila. Nemškutarski občinski odbor prej je gospodaril pa dobro.

5. Podljubeljski most se je zaprl vsled predrznega in nerodnega nastopa občinskega odbora in so zavoljo tega imeli posestniki škodo in mora sedaj občina plačati prispevek 435 K 16 vin.

6. Vrh tega bo razpust občinskega odbora stal občino precej denarja.

Kaj je resnice na tem?

Ali je občinski odbor kaj zakrivil?

1. Lovske najemščine se do leta 1896 sploh ni razdeljevalo, ampak se jo je uporabljalo za občino. Potem se je pa dvakrat ob koncu lovske periode, po vsakih petih letih, denar razdelil. Tudi lani se je nameravalo lovsko najemščino, ker je lovska doba potekla, razdeliti, župan je denar vzdignil, ko pa se je hotelo deliti, se je izkazalo, da manjka nekega parcelnega protokola, ki je bil pri Deutsch-Petru. Ta je trdil, da ga je poslal občini. Zavoljo tega se je moral nov parcelni protokol narediti in stroške zanj so prevzeli eno tretjino Deutsch-Peter, eno tretjino župan Bošte, eno tretjino drugi posestniki. Ta protokol je šele decembra 1912 došel, ko so bili že izbruhnili osebni prepiri in tako ni prišlo do razdelitve, ampak župan in občinski odbor so prej odstopili. **Trditve pa, kakor da bi bil župan denar porabil zase, je seveda nesramna laž!** Blagajna in blagajniški zapisnik je vodil obč. tajnik, in ta je še ob novem letu rekel županu, da ima župan v občini še 700

kron svojega denarja založene, in po novem letu je župan izročil občinskemu tajniku še 400 K iz svojega žepa za občinske potrebe.

2. Dietrichstein je res meseca avgusta plačal 284 K 70 vin. lovske najemščine, pa ne županu, ampak tajniku, ki je izročil denar šele 9. decembra! Toda ta vsota je samo **en del** lovske najemščine; zato je župan naročil tajniku, da naj tudi od Voighta in barona Helldorfa iztirja najemščino, da se bo potem vse skupaj naložilo. Voight in Helldorf pa še dosedaj nista plačala. 20 K 40 vin. si je župan zaračunal za pota, med drugim trikrat v Celovec, ki jih je imel, da odpravi neke lovske enklave in naredi nov občinski lov v Podnu, vsled česar ima občina vsako leto 110 kron dobička. Prej so dobivali kmetje za lov po 18 vinarjev za hektar, sedaj pa dobivajo po 53 vinarjev. To je županova zasluga. Župan je svoj čas v seji občinskega odbora obljubil: Če novi lov v Podnu izpelje, si bo zaračunal potne stroške, če se mu pa ne posreči, bo pa trpel iz svojega. In to se mu upajo očitati nemški listi? Večina nasprotnih županov niti koraka zastoj ne naredi!

3. Zaradi srebrne rente, ki je prišla v izgubo, občina ne bo niti za vinar oškodovana, ker je renta vinkulirana in je noben ne more spraviti v denar. Ni pa županova krivda, če je prišla v izgubo, in župan Bošte je storil kar je mogel, da se zadeva uredi. Renta je bila z dvema zastavnima pismoma in dvema hranilnima knjižicama shranjena v miznici, ker občina nima blagajne. Ključ do miznice je imel tajnik. Ko je neko nedeljo zahteval župan, da pogledata, kdaj da bo treba vzdigniti obresti, je konstatiral, da renta manjka. Tajnik se ni mogel spominjati, da bi občina bila imela sploh kako rento, da pa jo bo skušal poiškati. Pozneje pa je župana Bošteta opozoril, da mu je Jakob Lausegger, prejšnji nemškutarski župan rekel, da te rente že takrat ni bilo več, ko je bil še župan Jakob Lausegger. Ko pa je Bošte ugovarjal, da je še on prevzel rento od neposrednega svojega prednika, slovenskega župana Užnika, je tajnik menil, da se župan Bošte moti. Ker je bila renta vinkulirana je šel župan Bošte k deželnemu odboru poročat in vprašat za svet. Deželni odbor ga je poslal na sodnijo v Borovlje, da se renta amortizira. Borovljski sodnik ga je pa zopet »navižal« na deželno sodnijo. Napravila se je potem prošnja za amortizacijo na deželno sodnijo. Kako se more torej tako namigavati, kakor da bi bil župan napravil rento in bo imela občina škodo, ko je imel župan le sitnosti, ko je storil svojo popolno dolžnost in ko občina tu niti vinarja ne more izgubiti, ker je renta vinkulirana. **Ali ni to samo grda hujskarija, laž in zavijanje?**

4. Dolga občina ni imela 1000 K, kakor trdita »Tagespost« in »Fr. St.« (seveda pogreva to laž tudi neizogibni »Štajerc«). Tega dolga je bilo prvotno 1800 K in ga je slovenski župan Užnik prevzel od nemškutarskega prednika **Jakoba Lauseggerja**. Naredila je torej ta dolg pri Unterrosentaler - Sparkasse plajberška nemškutarska stranka. Slovenska župana Užnik in Bošte pa sta ta dolg odplačevala, da ga je sedaj samo še 800 K. Obresti so plačane tudi do konca leta 1912. **Slovenska občina je torej dolg nemškutarjev odplačevala.** Kdo je torej boljše gospodaril? Tisti, ki je dolg naredil, ali tisti, ki ga je odplačeval? Zato tisti, ki so dolgove naredili, tudi nimajo nobene pravice, predpisovati, kdaj da se mora njihov dolg poplačati.

5. In kako je s podljubeljskim mostom? Šlo se je zato, ali je občina dolžna za most prispevati ali ne. Slovenski občinski odbor je koristi občine zastopal in se pote goval za to, da bi občina ničesar ali pa malo

prispevala. Končno je obveljalo, kar je razsojilo okrajno glavarstvo. Občinski odbor je storil le svojo dolžnost, da je branil koristi občine. Če pa je med pravdo zaprl most Voight, je le pokazal, kakšen prijatelj kmetov da je!

6. Da je dobila občina vladnega komisarja, tega so krivi samo nemškutarji. Le njim se je zahvaliti, da bo imela v tem oziru občina stroške. Ker je bila občina v slovenskih rokah, bi bil moral za komisarja postavljen biti le kak mož slovenske stranke. In slovenska stranka v Slovenskem Plajbergu ima **dovolj** mož tudi brez Bošteta, ki bi bili sposobni za komisarja. Ker pa nemčurji Slovenca niso marali, so se vtaknili za okrajnega glavarja in povzročili, da je bil namesto enega katoliškega slovenskega kmeta za komisarja postavljen nemški uradnik! Nemčurji sami so ga zahtevali in sedaj zavijajo oči, da bi preslepili nevedne in zakrili svojo lastno krivdo!

Kdo je kriv slabih razmer?

Res je, kmečke razmere v Slov. Plajbergu so žalostne, toda kdo pa je kriv, če kmetje nimajo dovolj paše? Ali ne grajščaki in forštnarji? Kaj pa bi bila nemškutarska stranka v občini Slov. Plajberg brez pomoči grajščakov in gozdarjev? Saj ti še celo pri furberku, pri vožnji uganjajo politiko, ker jo oddajajo samo tistim, ki gredo pri volitvah z njimi. To so prijatelji slovenskih kmetov, kaj ne? Nje pustiti v občinski odbor bi se reklo narediti kozla za vrtnarja!

Kljub slabim gospodarskim razmeram je pa slovenski občinski zastop dolgove, ki so jih prej naredili nemškutarji, odplačeval, čeravno je v prejšnjih časih »Union« sama plačevala od 600 do 700 K direktne davka, sedaj pa pridejo vse občinske doklade, ki jih je prej plačevala »Union«, na same kmete. Stara »Union« je občini pustila samo svoje za delo nesposobne penzioniste, ki imajo tako malo penziona, da jih mora občina podpirati. In če so nemškutarji že v prejšnjih, boljših, za občino bolj ugodnih časih slabo gospodarili in delali dolgove, kako slabo bi gospodarili šele sedaj? No, pri njih bi utegnili res priti do kakega resničnega poloma.

Kaj hoče stranka »forštnarjev«?

Zakaj se sedaj stranka forštnarjev tako peha in laže po listih? Za žepe svojih gospodarjev, grajščakov se ji gre! **Gre se namreč za odkup pašnih pravic in je cela stvar že v teku.** Slovenski občinski odbor se je potegoval za kmete, kar seveda forštnarjem ni všeč. To se spozna že iz tega, ker je grajščinski zastopnik dr. Luggin pri neki občinski seji leta 1911 sam povedal, da bo treba drug občinski odbor izvoliti, ker sedanji občinski odbor za kmete preveč zahteva. Torej za to se gre nemškutarski in forštnarski stranki, da bi bil izvoljen tak odbor, ki bi vse podpisal, kar bi forštnarji diktirali. Kmetje bi se pa zopet obrisali kakor pred 50 leti, ko se je šlo za goro, in potem bi bilo v Plajbergu še veliko več joka in stoka kakor dosedaj; Voight bi potem še lažje kupoval slovenske kmetije in kmeta gonil z njegove zemlje. Če so kmetje tako nespametni, da potegnejo pri teh volitvah s svojimi sovražniki, potem naj si sami pripišejo, če jih bo konec. Slovenska kmečka stranka pa si umije roke!

Kaj bi radi nemškutarji?

Drug vzrok, zakaj so se nemškutarji z vso silo vrgli na slovensko občino, je njihova želja po novi šoli. Kmetom, ki že pod sedanjimi davki in dokladami vzdihujejo, hočejo naložiti še veliko večja, nova bremena. V Plajbergu hočejo povzdigniti šolo v dvorazrednico. Treba bo dozidati eno nadstropje, pripraviti stanovanje za novega učitelja, kar bo vse sta-

Veliko starost dočakajo

le tisti ljudje, ki vsako bolezen že v kali udušijo, zlasti pri naduhi, tiščanju v prsih, pehanju v plečah in prsnih bolečinah naj bi vsakokrat takoj rabili Fellerjev zeliščni esenc-fluid z

znamko „Elsa-fluid“, ki lušči sliz in lajša bolečine. Za vsak slučaj naj bi bil vedno pri hiši. Pri protinovih, skrinastih in nevalgičnih bolečinah se je vedno izkazal kot zanesljiv pomočnik. 12 steklenic za 5 kron pošilja franko lekarnar **E. V. Feller**, Stubica, Elza trg št. 67, Hrvatsko, pri katerem naj bi tudi naročili pri-

stne priznane Fellerjeve odvajalne rabarbarakroglice z znamko Elza-kroglice 6 škatlic za 4 krone franko, da je pri zapekanju, želodčnih krčih itd. to milo, neškodljivo sredstvo pri roki. Oboje moremo svojim čitateljem najtopleje priporočati.

lo veliko denarja. Potem pa hočejo tudi v Ljubelju postaviti **čisto novo šolsko palačo**, ktera bo stala najmanj 30 do 40.000 K. Tudi te bodo naložili kmetom, če so tako nespametni, da volijo nemškutarški občinski odbor. Vrhtega bo šola v Ljubelju skoziin-skozi nemška, mučilnica za slovenske otroke!

Slovenski kmetje, bodite pametni, pustite malenkostne osebne prepire, ko se gre za veliko važnejše stvari, za Vašo gospodarsko in narodno bodočnost. Združite se v 12. uri, predno Vas zgrabi Vaš skupni sovražnik in vse pritisne za zmerom ob steno. V edinosti je moč!

Vojna na Balkanu.

Kako so zavzeli Odrin.

Pri naskoku na Odrin so bili prišli Bolgari in Srbi na skoro neprodorne žične ograje. Strahovito mnogo napora je bilo treba, da so Bolgari in Srbi prerezali žice. Pri tem težavnem in zamudnem delu je padlo nepregledno mnogo junakov. Toda končno je bilo to delo izvršeno, pot je bila prosta. Od žičnih ograj pa do utrdb pa je bilo še zelo nevarno polje. Pred modernimi utrdbami je namreč polje skoro povsod podminirano. Mnogi izmed naših čitateljev se še spominjajo, kako so pred Port Arturjem zletele cele stotnije v zrak, ko so pridrvele na podzemne mine. Tudi pred Odrinom se je bilo bati takih min. Mine pa so različne. Mogoče je, da opazovalec iz trdnjave zapali z električnim tokom mine; proti takim minam se Bolgari niso mogli ščititi. So pa tudi mine, ki se razlete, če stopijo vojaki na ploskev, ki jih krije. So globoke jame, nasajene s koli in posute z železnimi škorpionji. Proti tem so se Bolgari in Srbi zavarovali na ta način, da so pognali čez bojno polje veliko množino živine. Za njo šele so drveli junaki pod visoke utrdbe. Tu se je moral junaški naskok zopet ustaviti. Po 11 metrov visoki betonski zidovi, le tu in tam razbiti od krogel težkih oblegovalnih topov, so jim zapirali pot. Toda oblegovalci so bili tudi na to pripravljeni. Čudno se sliši in skoro srednjeveško, če čujemo, da so oblegovalci na lestvah, drogovich in fašinah preplezali tudi te zidove. Razvilo se je strahovito klanje na zidovih, oko v oko so si gledali sovražniki. Tu ni bilo pardona, z bajonetmi so drli oblegovalci naprej in utrdba je padla za utrdbo. Na drugi strani pa so Turki v divjem begu zapuščali svoje postojanke. Šlo je v divjem begu proti Odrinu. Toda Bolgari in Srbi niso mirovali. Zanje ni bilo počitka in oddiha. Topov niso bili mogli spraviti še na turške utrdbe, toda tega niti treba ni bilo. V utrdbah samih so našli turške topove, ki jih sovražnik ni več utegnil storiti nerabne in našli so ogromno množino municije. Bolgari in Srbi so jih obrnili in turški topovi so sipali smrt in pogin v turške vrste. Bežeči Turki, ki so se izogibali min, položenih med utrdbami in Odrinom, so kazali oblegovalcem pot v mesto. Kratek odmor je nastal, med katerim so govorili na obeh straneh topovi. Na eni strani turški topovi v rokah oblegovalcev, na drugi strani turški topovi iz Odrina. In zgodilo se je zopet nekaj neverjetnega. Oni turški topovi, ki se prej niso mogli meriti z izbornim srbskim in bolgarskim materijalom, so razbili zadnje turške baterije v Odrinu samem. Medtem je začelo v mestu tu in tam gorati. Tu in tam je priletela kaka granata med lesene turške bajte in takoj je svignil ogenj iz streh. Toda glavnega požara niso zanetile krogle oblegovalcev. Turki sami so zažgali mesto, ki je niso hoteli pustiti nevernikom. Po vrsti so zletela v zrak velika skladišča municije in živil. Zletela so v zrak skladišča Bašink, Kemer, Hadirlik, Kaik, Karak kej, mala vojašnica med Janik kišlo in bolnišnico in arzenal v artiljerijskim skladiščem. Nad razvaline in plamen pa so gledali visoki minareti mošeje, kjer se nahajajo grobovi sultanov.

Nove čete Srbov in Bolgarov so prihajale v utrdbe. V diru je prišla konjenica in poljski topovi pridrveli, da končajo krvavo delo. Na utrdbah je zavihrala zmagovita bolgarska zastava. Nove, čile čete so začele zasledovati bežeče Turke proti Odrinu. Kratek boj še v prvih ulicah, potem so se

umaknili Turki v notranje mesto. Le tu in tam je počil iz kake hiše ali izza razvalin strel. Zmagovalci so udri proti zahrbtnemu sovražniku in v kratkem boju so tudi te pognali v beg, ali pa jih na mestu pobili. Strašno je bilo to klanje v gorečem mestu. Vse ulice na vzhodni strani so bile zasedene od Srbov in Bolgarov. Na jugu in na zapadu pa so še grmeli topovi. Tedaj se oglasi na glavni cesti, ki vodi v mesto, godba:

»Šumi Marica!«

23. pešpolk, junaki šipčanskega polka so korakali v mesto. Za njimi je prišel jambolski polk in rodopski polk. Nato konjenica in artiljerija.

Utihnili so topovi na južni in na zahodni strani. Vse se je spogledalo. »Naši bratje prihajajo!« je šlo skozi vrste. In v divjem begu so drveli Turki mimo proti notranjemu mestu, med nje pa so sipale strojne puške smrt in pogin.

In polki so korakali naprej. Tu in tam se je vnel še kratek poulični boj, toda Turki že niso imeli več prave odporne sile. Vedno bolj so se bližali zmagovalci notranjosti mesta. Streljanje ni hotelo ponehati, vmes pa se je glasilo v onih mestnih delih, ki so jih bili zmagovalci zasedli, zvonjenje zvonov.

Ob 2. uri popoldne so naznanili strel iz topov, da je mesto zavzeto.

Koliko Turkov je ujetih?

Končne operacije proti Odrinu so trajale v celem 49 ur. Ujetih je bilo 51.000 mož, med temi 17 paš, 4 divizijski generali, 8 brigadnih generalov in 1220 častnikov. Med ujetniki se nahaja 64 nemških častnikov, 18 rumunskih in 6 belgijskih. Bolgari so zaplenili 54.000 pušk, 620 topov in ogromne zaloge municije. Turki so baje razstrelili Selimovo mošejo. Šukri paša s celim generalnim štabom je bil odveden v Sofijo. Ker sажajajo v osvobojenem mestu razne nalezljive bolezni, je odpotoval v Odrin šef sanitetne oblasti, da organizira sanitetno službo s sredstvi, ki jih je že dovolilo narodno soobranje.

Šukri paša ujet.

»Narodni Listy« priobčujajo razgovor svojega sofijskega poročevalca s Šukri pašo, ki je izjavil med drugim sledeče: Pripravljen sem bil na odločilni naskok. Zaloge živil so zadostovale še komaj za en teden, pri manjših racijah morda za 20 dni. Posadka Odrina je štela v zadnjih dneh 60.000 mož. Ker so imeli oblegovalci kakih 100.000 mož, je bila premoč Srbov in Bolgarov prevelika. Šukri paša se ni udal, marveč izjavlja, da ga je srbski polkovnik Jovan Ugrinović ujel. Šukri paša je nato zajahal konja in odjahal k generalu Vazovu, kateremu je izročil svojo sabljo.

Šukri paša je kurdijskega plemena, s francosko pristriženo brado. Njemu in njegovemu spremstvu se pozna pomanjkanje zadnjih dni.

Turki so nameravali prodreti skozi oblegovalno armado.

Glasom poročil iz Sofije je 20. srbski polk udaril s tako silo na Turke, da so se ti umaknili proti vzhodnemu sektorju, ko pa so naleteli na prodirajoče bolgarske čete, so poskusili se pretolči skozi srbske čete na zahodu in na severo-zahodu. Srbske čete so bile v zelo slabih pozicijah za obrambo in Turki so računali s tem, da bodo z lahkoto predrli srbske čete. Zdi se, da je bil sam Šukri paša pri teh četah. Medtem so pričakovali Srbi Turke z nasajenimi bajonetmi in preprečili njih prodiranje. — Žrtve na obeh straneh so bile velikanske. Med turškimi četami je zavladala panika, začele so metati od sebe orožje.

Na tej strani so zavzeli topovi 20. srbskega polka trdnjavo, v kateri je bil Šukri paša.

Usoda Odrina je bila odločena, ko so Srbi preprečili turški poskus, prebiti srbske pozicije. V tem trenutku so Bolgari od vzhoda predrli turške pozicije. Turkom je ostalo samo še nekaj utrdb, ki jih je Šukri paša pozneje predal.

Boj za Skader.

Bar, 3. aprila. »Tribuni« se v Rim poroča: Črnogorci in Srbi se bijejo za Skader pod geslom: Skader ali smrt! Vse utrdbe okoli Taraboša so zavzete, naposled so pa Turki morali tudi veliki Taraboš zapustiti

in so se umaknili na mali. Velik del turške taraboške posadke je pribežal v kvartir generala Gjuroviča in se udal. Učinek srbske oblegovalne artiljerije je strahovit. Pet črnogorskih bataljonov stoji blizu mesta in oklep oblegovalcev je vedno ožji. Naskakovanje oblegovalcev je občudovanja vredno. Napredujejo na popolnoma prostem terenu. Kralj Nikita prisostvuje z mladeniško navdušenostjo naskoku. Mesto samo vsled obstreljevanja ni trpelo, pač pa je polno ranjencev.

Belgrad, 3. aprila. Oficielno poročilo izpred Skadra se glasi: Oba sektorja skadrskih utrdb sta v srbskih rokah. Črnogorci so dospeli 200 metrov pred glavno utrdbo, kjer so se zašancali pod zemljo in pripravljajo generalni napad.

Dunaj, 3. aprila. Tukaj sodijo, da se generalni naskok na Skader izvrši šele koncem tega tedna, ker niso še vsi na novo dospeli srbski topovi na svoje mesto postavljeni.

Belgrad, 3. aprila. (Zadnje poročilo.) Po kratkem odmoru se je obstreljevanje Skadra zopet začelo. Srbi in Črnogorci so Taraboš osvojili. Obenem se začne glavni naskok.

»Reichspost« napoveduje veliko vojaško akcijo.

Dunaj, 3. aprila. »Reichspost« poroča, da je Avstro-Ogrska storila tudi v vojaškem oziru najobširnejše priprave, ako se Črnagora ne bo udala. Cesar je sprejel v avdienci armadnega nadzornika nadvojvodo Friderika, šefa generalnega štaba Conrada, vojnega ministra Kroatina, puljskega pristaniškega poveljnika Chmelarza in poveljnika domobranske kavalrije Kirchbacha. Te avdijske so v zvezi s tozadevnimi pripravami.

Dnevne novice in dopisi.

Občni zbor »Zadružne zveze« in zadružni kongres. Ob sijajni udeležbi se je vršila v Ljubljani v Ljudskem Domu redna skupščina Zadružne zveze za XIII. poslovno leto. Skupščinarjev je bilo nad 300. Iz poročila načelstva posnemamo, da je imela Zadružna zveza v minulemu letu 99 milijonov 344 tisoč 702 K 32 vin. prometa. Čisti dobiček znaša 36.509 K 79 vin. Število Zvezinih članic je ob koncu leta 1912 znašalo 668, in sicer jih je bilo na Kranjskem 335, na Štajerskem 112, Koroškem 45, Goriškem 7, v Trstu 6, v Istri 79, v Dalmaciji 84. Predsednik g. dr. Krek je omenjal svetovne denarne krize, ki jo je na celem jugu še najmanj občutila Zadružna zveza, da ji ni bilo treba iskati izrednih sredstev. Zadružna disciplina se je sijajno izkazala. Dr. Krek opozarja, da se kot posledica vojske denarni kredit še ne bo kmalu zboljšal in bo zato treba strogo izvajati načelo naših zadrug: Kmečki denar za našega kmeta! Kmečki denar naj se ne vporablja v inductrijske, špekulativne namene. Popoldne in v četrtek dopoldne se je vršil zadružni kongres, na katerem je najprej poročal o novem zadružnem zakonu, o njega prednostih in slabih straneh. Kongres je vzel njegovo poročilo na znanje in izrazil željo, da bi naši poslanci v zbornici zastavili svoj vpliv v smislu poročila, zlasti da ne bi zadružništvo prišlo v preveliko odvisnost od oblasti. G. Vl. Pušenjak je poročal o načinu vračevanja posojil in je bila na podlagi tega poročila soglasno sprejeta sledeča resolucija:

1. Vse Raiffeisnovke naj skrbje za to, da bodo njih sredstva likvidna.

2. Vse dosedanje skušnje nas uče, da je neobhodno potrebno načelo denarne centralizacije strogo izvajati.

3. Gospodarska povzdiga kmečkega stanu, napredek in nadaljni razvoj Raiffeisnovk ter dobrobit posameznih posojilo-jemalcev zahtevajo, da se upelje redno, letno vračevanje posojil.

G. dr. Matko Laginja je poročal o »Centralni zadružni blagajni«, ki jo namerava vlada ustanoviti zlasti na pritisk jugoslovanskih državnih poslancev. Soglasno je bila sprejeta sledeča tozadevna resolucija:

Udeleženci zadružnega kongresa v Ljubljani dne 2. aprila 1913 se izjavljajo za kar najhitrejšo ustanovitev imenovanega zavoda po načelih, sprejetih v vladni zakonski predlogi, priznavajoč državni upra-

vi primeren upliv in kontrolo nad poslovanjem nameravane osrednje zadružne banke, toda za-eno povdarjajo potrebo večjega denarnega prispevka od države in potrebo, da se varuje kar najbolj mogoče svoboden razvoj zadružništva. Za-eno izraža kongres željo in uvideva živo potrebo, da se v slučaju, da bi iz kateregakoli razloga ne moglo priti do ustanovitve osrednje zadružne banke za vse kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, ustanovi tak centralni kreditni zadružni zavod vsaj za južne dežele, po načelih omenjene vladne predloge in s čim izdatnejšo dotacijo od strani države, ker bi se na ta način z neposrednim sodelovanjem širših slojev prebivalstva, združenega v mnogobrojne registrovane zadruge, uspešno vršila tudi državna gospodarska akcija, objavljena za Primorje leta 1908 4. avgusta v »Wiener-Zeitung« in že mnogo let preje za Dalmacijo, akcija, ki je do sedaj ostala žalibog v mnogem oziru neizvedena.

»Štajerc« molči. Strašen denarni polom je nastal v Laškem trgu na Štajerskem. Vsi listi se bavijo s tem polomom, le »Štajerc«, ki sicer iz vsakega komarja naredi vola, ki vidi polome, kjer o njih ne more biti niti govora. Zakaj molči? Nesreča je zadela enkrat kaso nemško-liberalne in nemškutarske stranke. Laška hranilnica je »Štajerca« podpirala, Drolz, ki je poneveril nad 400.000 K, je bil pa nemški veljak, kakor jih v nebesa hvali »Štajerc«. Zato ta molk. In vendar bi ravno zdaj »Štajerc« lahko mnogo pisal, ker bodo res skoraj vsi nemški purgarji na Laškem in še nad 200 kmetov iz okolice hudo oškodovani. »Štajerc«, povej vendar to svojim čitateljem!

Pretep na nemškonacionalnem shodu v Gradcu. V soboto, dne 30. t. m., je priredilo nemškonacionalno društvo za Avstrijo v Gradcu zborovanje, na katerem je govoril o češko - nemških pogajanjih deželni poslanec dr. Perko. Na shodu je bilo mnogo pristavev vsenemca dr. Schönererja, ki so prišli na shod z namenom, da ne bodo pustili govoriti državnemu poslancu Hummerju, ki je znan vsled pretepev v državnem zboru. Na shodu je prišlo do divjega spopada. Schönererijanci so skakali na mizo, vpili kakor obsedeni, žvižgali na piščalke, dvigali palice in tulili »Wacht am Rhein« in druge nemške bojne pesmi. Začel se je pretep. Vrčki so frčali po zraku, mize in stole so prevrgli in palice so krepko padale. Tudi po čiji se niso umaknili. Ker si predsednik ni mogel drugače pomagati, je zaključil javno zborovanje, pozval nečlane društva, da se pod častno besedo odstranijo, ker bo za četrt ure sklical shod po § 2. Toda demonstranti niso odšli in prišlo je vnovič do pretepa. Toda ti pretepači niso bili kaki neizobraženi ljudje, ampak nemškonacionalna gospoda, predstavitelji nemške kulture. Če se kmečki fantje spopadejo, jih ti ljudje imenujejo neizobražene surovine, če se pa sami klepljejo, pa prodajajo — kulturo.

Nov advokat. V Velikovcu se je naselil advokat dr. Viktor Pravditsch, kakor poročajo nemški listi, torej spodnještajerski nemškutar.

Samomori v deželi »Fortschritta«. V Vrbskem jezeru so našli 26. m. m. pri Porečah 78 let starega kočarja Jožefa Žrjava, pristojnega v Vernberg. Pogrešali so ga že od 24. m. m. Menda ni bil vedno pri pameti. V Ukvah so našli v potoku 25. t. m. utopljenega 54 let starega gostača Jakoba E. Pri njem so našli srebrno uro. Zločin je izključen. V Celovcu se je 27. m. m. ustrelil v vojašnici enoletni prostovoljec Karol Krainer, verski odpadnik in rojen Celovčan. Študiral je tehniko. Vojak Ludovik Dombo se ni pravočasno vrnil v Celovec z velikonočnega dopusta in je brzojavil, da je mati hudo bolna. V Celovcu je pa potem pil fosforovo kislino in si prerezal žile na roki. Prepeljali so ga v vojaško bolnišnico, kjer bo menda okrevl. V Šmartnu pri Beljaku se je dogodil strašen zločin. Črevljarski poslovodja v delavnici neke udove po nekem črevljarku, Andrej Thoman, bi bil rad poročil dotično udovo. Ker ga pa ni marala, je 25. m. m. dopoldne vzal njenega 13 mesecev starega sinčka in ga nesel v Dravo. Prej mu je roke zvezal. Ker Thomana od tedaj niso več videli, sumijo, da je po izvršenem umoru sam šel v Dravo. Več ljudi je tudi zatrjevalo, da so videli v Dravi plavati moško truplo. Tru-

plo otroka so potegnili iz Drave, Thomanova trupla pa še niso našli. V Dolah v Dravski dolini so našli v tamošnji gostilni na kljuki na gostilniških vratih obešeno natararico V. S. Pravijo, da je vzrok nesrečne ljubezne, le tega ne povejo, da se veren človek, ki je pri pameti, ne gre obešati, tudi če je nesrečno zaljubljen, ne.

O Zadružni šoli v Ljubljani nam piše mladenič, ki je ravno dovršil to šolo: Tečaj Zadružne šole je končan. Šest koroških slušateljev nas je romalo preko Karavank v svojo ljubo ožjo domovino. Pet mesecev smo bivali v Ljubljani in pohajali v šolo v svrhu izobrazbe na gospodarsko - zadružnem polju. »Mirove« bralce bo gotovo zanimalo, kaj smo se vse učili in kdo nas je poučeval. Evo: g. prof. Dermastja: gospodarsko zemljepisje; g. prof. Javoršek: slovenščino; g. prof. Gogala: računstvo, trgovinstvo in promet; g. dr. Pogačnik: menično in zadružno pravo, zadružni in revizijski zakon ter zemljiško knjigo; g. inž. Remec: strojeznanstvo; g. inž. Grošelj: kemijsko blagoznanstvo; g. Lazer: knjigovodstvo; g. Kralj: zadružništvo, vodstvo kreditnih in pridobitnih zadrug. To je že precej učnih snovi, katere se morajo v razmeroma kratkem času prebraviti tako, da jih zamore učenec, ki stopi v praktično delovanje, dovolj sigurno uporabljati. Gospodje učitelji pa so znali pri podajanju učnih snovi rabiti metodo, po kateri je tudi slušatelj z manjšo predizobrazbo, kakor jo na primer nudijo »slavnoznane« koroške ljudske šole, zamogel dovolj uspešno slediti pouku. Gospod ravnatelj Remec nas je razveseljeval s poučnimi izleti, na katerih smo imeli priložnost, prepričati se o koristi raznih zadrug in občudovati velikanski napredek moderne tehnike. Posebno hvalo pa smo dolžni vodstvu »Sl. Straže«, ki nam je preskrbelo tukaj stanovanje in hrano ter nas vsestransko požrtvovalno in prijazno podpiralo, tako, da nam je bilo bivanje v Ljubljani prijetno. Tako smo Korošci odhajali iz slovenske metropole, bele Ljubljane, z najboljšimi in hvaležnimi spomini; oduševljeni in dobro podkovani za narodno - gospodarsko obrambno delo na našem ogroženem slovenskem teritoriju; prepričani, da je zadružno življenje v sedanjem času edino naše najuspešnejše sredstvo, ki nas zamore dovesti do narodne osamosvojitve in streti verige suženjstva.

Laški goljuf. V Šmohorju je laški državljani David de Grande ogoljufal več ljudi za več kakor 500 K skupaj in jo je popihal. Oblast ga išče.

Požar. V Špitalu na Zgornjem Koroškem je zgorela Zmólnigova tovarna sukne-nega blaga in mizarnica Jožefa Sommer-eggerja, brata č. gospoda stolnega ceremonijerja dr. Fr. Sommereggerja.

Boj s kravo. V Celovcu je zbezgala neka krava. Pridirjala je v Vrtno ulico, kjer jo je skušal ustaviti neki nadporočnik. Divja krava pa s tem ni bila zadovoljna in je častnika vrgla ob tla in ga začela z rogovi obdelovati. Na pomoč je prihitel policaj Krajner, ki je zasadil kravi svojo bridko sabljico v prsa. Krava se za to sicer ni mnogo zmenila, toda častnik je bil oproščen iz neprijetnega položaja. Dva mesarska pomočnika sta gnala potem kravo v klavnico, kjer so ji potem zadali smrtni udarec, ker ji policajeva treska ni mogla do živoga.

Pri streljanju ponesrečil. V Schieflingu v Labudski dolini je 22. m. m. ustrelil neki mladenič z neko staro puško. Puška se je razletela in strel je zadel mladeniča v trebuh. Prepeljali so ga v deželno bolnišnico.

Avtomobil s konjem. V Celovcu je sredi mesta obtičal neki avtomobil. Ker ga niso spravili več z mesta, so vpregli staro kljuse, da ga je odpeljalo. Avtomobilista sta precej sramežljivo gledala na staro kljuse, ker se je zbralo mnogo občinstva, ki je delalo dobre in slabe dovtype.

Sumljiv smrten slučaj. Pri Weinländerju v St. Rupertu pri Celovcu so našli v hlevu mrtvo 67 let staro Marijo Tratnik.

Borovlje. (K je pa so?) Ko je nedavno naš trg počastil deželni predsednik s svojim visokim obiskom, se je vse storilo, da trg pokaže popolnoma nemško lice, tako da je mogoče visoki gost res odšel s prepričanjem, da so v Borovljah sami Nemci, ko so celo vsestransko dobro organizirani. A če bi pa začeli Nemce iskati v praktičnem življenju, jih zastoj iščemo, če bi tudi cele dneve hodili s špeglami in s prižgano sve-

tilko po trgu. To se je zopet pokazalo pri zaključku bilance nemškega »Wirtschaftsvereina« za lansko leto. Lani je bil »Wirtschaftsverein« na robu propada, Südmarka ga je rešila pogina s svojimi tisočaki, »Nemci« so se zakleli, da bodo le pri njem kupovali, in tako je z globokim oddihom zopet začel kovati nade za boljšo bodočnost. A sklep bilance kaže, da Nemcev zopet ni bilo kupovat in tako je bilo dobička celih 9 K 46 h, ako se to sploh more imenovati dobiček. Celo poseben odbor so postavili, ki je imel edino nalogo pridobivati članov, a vse je bilo zastoj. Bridko so tožili, kako v »nemških« Borovljah krasno izhajajo slovenske trgovine in poleg teh še »črnordeče« konsumno društvo, edina nemška trgovina pa tako hira. Ko se je izvolil novi odbor, je ta prevzel svoja mesta samo pod pogojem, da se »Nemci« resno oklenejo svojega društva in s pridržkom, da še pred koncem leta odložijo svoja mesta, ako za edino nemško trgovino ne bo več zanimanja. Žalostna usoda! Leta 1910 so mogočno našli 2825 Nemcev in samo 322 Slovencev, in sedaj sami tožijo, kako lepo izhajajo slovenske trgovine in »črnordeči konsum« s svojimi 839 člani, edina nemška trgovina pa še živetni ne more. Seveda na to dejstvo in ne na ljudsko štetje, katero so fabricirali v Ameriko pobegli Damkov Foltej in slični »talenti«, bi se morale ozirati civilne in morda še bolj cerkvena oblast, in uradi bi dobili pravičnejše lice, s tem tudi cele Borovlje in izostale bi blamaže kot je danes omenjena: V Borovljah je naštetih 2825 Nemcev, v resnici pa jih še za eno majhno trgovino ni. Südmarka! Kje so sadovi tvojih tisočakov? Splavali so in še plavajo po vedno suhih grlih tvojih varovancev. In vse plava proti istemu cilju, kakor ga je dosegla ena najbolj znanih in pri vseh društvih in zastopih na odličnem mestu stoječa glava, Damkov Foltej, ki je na tihem ušel, v par dneh bil pa že nabit na črni deski za neko vsoto, češ, da ne vedo, kje in kam mu dostaviti. In vi, dragi posili Nemci, eno si zapomnite: s kričanjem o nemških Borovljah Borovlje še ne bodo nemške, tudi ne z judeževimi tisočaki; edini uspeh, ki ga morete zaznamovati, je propadanje ljudskega zdravja in blagostanja in edino to je vaše delo.

Iz Slov. Plajberga. (Velika nesreča.) Na veliki četrtek je peljal iz Borovelj posestnik podomače Veronjak s par voli; ko pripelje en četrto ure gor od Sapotnice do nekega starega plaza, se privali velika skala ravno na njegove vole in mu je enega čisto ubila. Skala se je utrgala, ker je bila prej velika zmrzlina, potem pa je prišel jug in veliko dežla. Bog nas varuj nesreči!

Borovlje. (Kdo je ustvaril »nemške« Borovlje?) Minuli mesec je nemški »Wirtschaftsverein« izdal svoje poročilo za leto 1912. V pikrih besedah toži, da v trgovini »Wirtschaftsvereina« ni duha ne sluha o številnih Nemcih, ki so se našli pri zadnjem ljudskem štetju; slovenske trgovine in »črnordeči« konsum lepo izhajajo, edina nemška trgovina pa ne, ko je vendar 2825 Nemcev in samo 322 Slovencev. Seve, v takih razmerah se človek zjezi in v jezi marsikaj pove, kar bi sicer zamolčal. Znano je sicer, da so tisočaki romali iz nemških bojnih društev v Borovlje, a priznali še tega niso. V letnem poročilu pa pišejo dobesedno: »Tisočake in tisočake sta darovala Borovljani nemški obrambni društvi: Nemški »Schulverein« za šolstvo, »Südmark« za gospodarske potrebe Borovelj. Na ti društvi in na vse zunanje Nemce, h katerim pripada tudi največji (???) del odjemalcev boroveljske puškarske obrti, mora to napraviti najneugodnejši utis o moči nemškonapredne stranke našega trga, če iz poročila spoznajo, da se število udov in blagovni promet nikakor ne da primerjati z močjo stranke v trgu in z napredkom pri zadnjem ljudskem štetju.« Prav dobro! Sami priznajo, da so tisočake in tisočake dobili za ponemčenje Borovelj, in sad teh tisočakov je 2825 Nemcev — na papirju, katerih v resnici še toliko ni, da bi vzdržali majhno trgovino — edino nemško, kakor sami pravijo; bojijo se očitkov od Nemcev, ki so dali tisočake, kam da so šli, zato še enkrat vabijo svoje nemčurje k »Wirtschaftsvereinu«, najbrž — zadnjič.

Sele. Med ljudstvom se govori o prodaji grajščine Humberk. Se še spominjamo, da je pred dvema letoma hodil tukaj neki laški (taljanski) grof in pregledoval v Slov. Plajberku, za Vrhom in v Selah gozdove, da bi jih kupil. Za naš cel kraj bi bilo koristno, ako bi kupila dežela to lepo posestvo. Koristilo bi prvič deželi, celemu okraju, posebno pa nam kmetom. Kmetje trpijo zaradi ponianjkanja delovnih moči, ker morajo mladi, močni delavci vsi v tujino iskat si kruha, ker pri nas ni dela (drvarije). V času seče bi si kmet že lahko vzel na pomoč drvarje, tako jih pa ne more, ker so v tujini. Ko bi kupila grajščino dežela, bi pustila sekati gozdove, in domačini bi lahko ostali doma pri delu. Ako kupi tujec, namreč Taljan, bodo delali samo Taljani, in naši bodo morali ravno tako kot zdaj — v svet in zmiraj bo vse polno tujcev, da bodo delali domačinom sitnosti, vohunili in špijonirali po celem našem kraju. Tudi bi se tedaj opomogli kmetje pri pašah. Ker doma ni dela, se morajo zaradi tega pri nas in sploh v Avstriji seliti v Ameriko.

Šmarješa pri Velikovcu. (Nagla smrt.) V zadnjo notico pod tem nadpisom se je vrnila tiskovna pomota, da je bil dotični zmrznjenec Peter Taborsky prej pijan. Moralo bi se glasiti »in ni bil pijan«. Ker bi morda kdo bil mislil, da ga je vrglo žganje. Nečemo, da bi se ubogemu rezežu še po smrti delala krivica.

Borovlje. (Renegatstvo ne pri naša blagoslova.) Vsak dober gospodar, vsako društvo pregleda vsaj enkrat v letu uspehe svojega dela in naredi kolikor mogoče natančen račun, da se v prihodnje ve ravnati. Kot dobri prijatelji naših bratov po krvi — naših nemčurjev, jim hočemo iz samega prijateljstva napraviti mi pregled, da jim prihranimo trud, oziroma da svetu prikrijemo, da si ga naši nezvesti bratje, ki so pa vendar še bratje, ne upajo napraviti odkritosrčno. 1. Dolgo let že gospodarstvo nemčurji v občini in uspeh tega gospodarstva je 400.000 dolga in 250 odstotkov občinskih doklad oziroma 100 odstotkov in nov dolg pod hudimi pogoji. Heil! 2. Sami pravijo, da je »Südmarka« dala tisočake in tisočake Borovljam in uspeh: Par nemčurskih gospodarjev je izgnilo ne ve se kam, kot Damkov Foltej, ker so jih dolgovi pregnali, drugi še zdihujejo pod svojimi dolgovi, drugi dobivajo svoje »oskrbnike«, njihova šparkasa vedno težje izhaja, njihov »Wirtschaftsverein« je v zadnjih zdihljajih itd. Heil! 3. Velike palače: Kindergarten, velikansko ljudsko šolo, veliko in drago meščansko šolo so postavili za pravo vzgojo otrok in uspeh je: mladina brez idealov, ki jih zahteva tudi šolska postava, brez ljubezni do Boga in do krščanskega življenja in brez ljubezni do svoje lastne domovine: versko mrzla nemčurska mladina z novim jezikom, ki ni ne slovenski in še manj pa nemški. Heil! 4. Zapazili so, da šolske palače še ne naredijo pridne mladine, in v potu svojega obraza se sedaj trudijo šoli odraslo mladino obvarovati slabih razvad in uspeh: mladina se vedno bolj pogreza, pridno pomaga vzdrževati Südmarkine in druge številne nemčurske gostilne in se zvesto drži še drugih navad, ki niso v čast Borovljanom in se tako pripravljajo na bodočo gospodarstvo samostojnost. Lepa bodočnost, prav podobna oni Damkovega Folteja. Heil! — Naj zadostuje. Slovenci, ali se vam dopade tako poročilo? Gotovo da ne. Zato, Slovenci, spoštujte vsak narod, spoštujte tudi pravične Nemce, a z nemčurji ne imejte ničesar opraviti! Ne trpite jih pri občini, ne pri šoli in sploh nikjer, da bi nad vami gospodarili! En madež imajo na srcu: zatajili so svojo mater, in ta madež se na njih maščuje, kakor kaže zgorajšnje poročilo. Slovenec naj ostane Slovenec kakor naj ostane Nemeec Nemeec in Francoz Francoz in veliko boljše bo na svetu!

Žitaravas. (Jakob Skrutl f.) Dne 31. sušca smo pokopali tukaj moža stare korenine g. Jakoba Skrutla, posestnika na Bregu. Rajni je dosegel lepo starost 74 let, in ker je že iz mladega delal na narodnem polju, ga je bilo zanimivo poslušati, kako so se Slovenci probujali in delovali. Pripovedoval je rad, kako sta skrivala z g. Jurijem Bohnicarjem, sedanjim predsednikom tukajšnjega izobraževalnega društva, Bleiweisove »Novice«, ki sta si jih naročila, ker

so se ljudje posmehovali, češ, ta dva pa »cajtnge« bereta. Ostal je potem ves čas zvest listu »Mir« in Mohorjevi družbi in kako radostno je pristopil kot 70letni starček k izobraževalnemu društvu, kakor hitro se je ustanovilo in bil tudi dobrotnik tukajšnjega »Društvenega Doma«. Ker ni nikdar silil v ospredje, se ni dosti vedelo zanj, kljub temu ostane med tukajšnjimi rodoljubi nepozabljen. N. v m. p.!

Steckenpferd-
Illijnomlečnato milo

prej ko slej neutržno za racionalno oskrbo polti in lepote.
Priznanostna pisma. Po 80 h povsod.

Glasnik Slov. kršč. socialne zveze.

Prireditve.

Prevalje.

Podružnica »Slov. Straže« za Prevalje in okolico je imela na velikonočni ponedeljek v Štekljevih prostorih svoj občni zbor, ki se je prav dobro obnesel. Da so bili prostori do zadnjega kotička zasedeni, je bil vzrok tudi to, ker je bila na sporedu igra »Sveta Neža«, katero so igralke prav dobro igrale, posebno dobro vlogo Neže, katero je igrala Pepka Kotnikova. Kot govornik so nastopili domači g. župnik, ki so dokazali potrebo obrambnega društva, pokazali nadalje, kako se znajo drugi narodi braniti proti potujčevanju. Tako je tudi potreba, da se Slovenci ustavimo narodnemu in verskemu sovražniku in to dokažemo dejansko s tem, da položimo po močeh svoj dar domu na oltar. Končno je govoril g. Doberšek, učitelj v Žvabeku, ki je v svojem govoru podal nekaj navodil, kako bi se naj umno porabilo domače sadje.

Št. Jakob v Rožu.

Naše pomlajeno izobraževalno društvo je na velikonočni ponedeljek praznovalo svojo desetletnico, bolj skromno sicer, a v splošno zadovoljnost. Udeležba je bila kljub deževnemu vremenu in slabim potem zelo dobra. Obiskali so nas v lepem številu okoličani in celo gostje iz Sveč, Jesenic in Št. Lenarta. Po navduševalnih deklamacijah za mladeniče in dekleta je govoril gosp. dr. Rožman iz Celovca, poudarjajoč pomen izobraževalnega društva, da moramo ljubiti svojo rodno zemljo in brez potrebe ne siliti v mesta in tujino in navedel tudi vzroke sedanjemu begu iz domačih krajev. Krasni govor je vsem tako ugajal, da so ga vsi ves čas napeto poslušali. Nato so se postavili fantje z igro »Za letovišče« in šaljivim prizorom. Smeha je bilo dovolj, saj so pa tudi fantje, čeprav so skoro vsi šele prvokrat nastopili, igrali prav dobro. Posebno pa nas je iznenadil s svojim krasnim petjem novi pevski zbor iz Kota pod vodstvom g. Rauterja, ki je jasno dokazal, kaj da zmorejo slovenski fantje, če so vztrajni. — S to prireditvijo je društvo pokazalo, kako da je potrebno in da bo tudi kos svoji nalogi, posebno če se ga oklene še več novih udov. Zato posebno mladina v društvu!

Št. Rupert pri Velikovcu.

Slavnost, katero je tukajšnja deklinška Marijina družba na god Marijinega oznanenja dne 25. t. m. napravila, se je prav dobro obnesla. Slavnost so počastili mil. g. prošt Einspieler iz Tinj, g. konzistorialni svetnik in župnik Volavčnik iz Rude, gosp. kanonik Dobrovč iz Velikovca in kakih 200 udeležencev iz najuglednejših družin kmečkega ljudstva iz cele okolice, posebno so bile Tinje dobro zastopane. Najpoprej so nastopile ena članica Marijinega vrtca in dve članici Marijine družbe kot govornice. V naši Marijini družbi se namreč dekleta vadijo tudi v javnem nastopu kot govornice in moramo reči, da so govornice pri naši slavnosti prav dobro rešile svojo nalogo. Micka Jamnik je razlagala pomen Marijinega vrtca in prosila starše, da naj dovolijo svojim otrokom vstop v vrtec; Katica Lasnik je navdušeno ovrgla razne predsodke zoper Marijino družbo; Marijana Miglar pa je v dolgem govoru, katerega je sama skrbno sestavila in jako lepo govorila, razpravljala o velikem pomenu treznosti za rešitev našega slovenskega naroda. To je nekaj izrednega in vzornega in vsak mora z občudovanjem to priznati, ako vidiš odlične mladenke pri tako vzornem

opravilu. Trud, kterege vodstvo Marijinih družb naloži, je sicer zelo velik, ali vspeh obilno ves trud poplača. Ker se pri nas deklinška Marijina družba tako dobro obnese, bo zdaj treba misliti tudi na organizacijo mladeničev. Najpoprej se bo moralo šolske dečke zbirati v posebnem Marijinem vrtcu in tako pogoj ustvariti za ustanovitev Marijine družbe za mladeniče. Glavni točki naše slavnosti pa sta bili krasni igri »Pastirice Barbike sv. večer«, katero je Marijin vrtec predstavljal in »Večna mladost in večna lepota«, katero je predstavljal Marijina družba. Živahno so nastopile dekleta Marijinega vrtca, naravnost dovršeno pa so igrale drugo igro dekleta Marijine družbe. Od take vzorne igre se pač more ljudstvo veliko učiti. Vmes so dekleta navdušeno prepevale razne narodne pesmi. Vsa slavnost je trajala poltretjo uro, udeleženci so do zadnjega vztrajali in z glasnim pritrjevanjem izrazili svojo zadovoljnost. Posebno prikazen Matere božje z ljubim Jezuščkom, ki je tako ljubeznivo vabil Julijo v prestop v krščansko vero in smrt Julije je vse do solz ganila. Tako vzorno deluje deklinška Marijina družba v tukajšnjih jako hudih razmerah, pa bi bila nemogoča, ako bi ne bilo tukaj č. šolskih sester, zakaj gospod župnik bi ne bil kos tej veliki nalogi, ker kot edini dušni pastir tako obsežne župnije ima preveliko opravkov. Šolske sestre se trudijo z dekleti, one vodijo razne odseke Marijine družbe, one so nam priredile to tako lepo uspelo slavnost. Bodi jim tedaj izrečena prisrčna hvala! Vstopnine se je nabrala prav velika vsota 60 K 64 vin., s tem se plača družbino glasilo »Bogoljub«, tako dobi vsaka članica brezplačno ta izvrstni časopis v roke. Bog živi vse blage dobrotnike in podpornike naše deklinške Marijine družbe!

Železna Kapla.

V velikonočnih praznikih vršil se je tu socialni tečaj. Vsled res slabega vremena je bila veliki ponedeljek udeležba pičila. Izvrstnim govornikom so poslušalci pazljivo sledili. Prav lepo in poljudno je govoril o deželnem proračunu koroškem in kranjskem g. dr. Jesenko. S številkami, ki jih je sestavil deželni koroški zastop sam, je dokazal, da je dežela naša »fortschrittlich rückwärts marschieret«. Mi smo za Kranjci daleč zadaj. Vzvišeno je govoril g. doktor Homanov o evharistiji in koroških Slovencih. Lepo predavanje zaključil je koncert prvega slov. pevskega društva na Koroškem. V torek je govoril prav spretno navdušeni govornik gospod župnik Ulbing o Sveti vojski. Gosp. Fric je predaval o sadjereji. Nato je sledila krasna igra, ki so jo igrali naši mladeniči in dekleta. Zborovanje je zaključil Aleš Štular v res lepem govoru, ki je bil eden najprisrčnejših v teh dneh in pokazal, kako je naše društvo in on sam kot govornik napredovalo. Po zborovanju so peli domači pevci.

Radiše.

Shod našega izobraževalnega društva v nedeljo, 30. m. m. je bil dobro obiskan. G. Smodej je razpravljal o novem društvenem zakonu, ki naj stopi v veljavo s 1. majnikom t. l. Najvažnejša določba novega društvenega zakona je, da je padla razlika med političnimi in nepolitičnimi društvi in smejo biti žene članice političnih društev in se udeleževati političnih shodov. Govornik je razložil tudi službeno pragmatiko, novi zakon za uradnike, v katerem se določijo dolžnosti in pravice uradnikov in se jim zvišajo plače. G. župnik Kogelnik so govorili o vojski na Balkanu.

Železna Kapla.

25. marca je imelo naše izobraževalno društvo svoj 5. občni zbor. Iz poročil tajnika in blagajnika smo posneli, da je imelo društvo lansko leto največ prireditev v kratki dobi svojega obstoja. Igralo se je 10 iger pri osmih prireditvah. Govorov je bilo 6. Poleg tega je priredilo društvo dvadnevni gospodarski tečaj. Društvena knjižnica šteje okoli 350 knjig, prebralo se jih je nekaj nad 500 nevtštevši mladeniško knjižnico, iz katere se je izposodilo približno 900 knjig. Članov je nanovo pristopilo 22 in če bi vsi storili svojo dolžnost, bi imelo društvo že iz udnine prav lep dohodek, namreč 250 K. Zato prosi odbor vse, ki so se zatali z udnino, naj ne bodo suhe veje na telesu društva, ampak naj storijo svoj

rodno dolžnost. Ravno vsled zaostale udnine je imel blagajnik samo 101 K prebitka. Ker sami še ne smemo delati denarcev, naj vsak preišče, kar jih ima preveč »rujavih in belih« — najljubši bi nam pa še »rumeni« bili — in naj jih nam prinese, a kmalo! — Odbor.

Prevalje.

Tu se je vršil dne 30. marca, namreč na Belo nedeljo, ženski shod med prvo in drugo božjo službo. Udeležba je bila sijajna. Zensk je bilo okrog 300. Dvorana v Šteklno-vi gostilni je bila nabito polna. — Prvi govornik g. Kriegl je imel podučen govor, v katerem je razpravljal, kako je treba spomladi domači vrt urediti. Drugi govornik, podpredsednik Slovenske krščanske socialne zveze je govoril o pomenu balkanske vojske. Dokazal je, da so balkanski Slovani zmagali, ker živijo čisto in zmerno in ker so kmečki narod. Ako hočemo krepke narod, je treba kmečki stan dvigniti in se proti alkoholu in nenravnosti bojevati. Ob koncu je nastopila zastopnica možiških deklet, ki jih je tudi dokaj bilo na shodu ter pozdravila v imenu Možice prevaljske žene in dekleta; obenem se je zahvalila govornikom za izvajanja. Ob desetih smo se razšli z željo, da se v Prevaljah večkrat vidimo.

Globasnica.

Preteklo nedeljo pop. se je vršila ob najlepšem vremenu ginljiva slavnost blagoslovljenja nove zastave Marijine družbe za Globasnico in Šteben. V krasni beli družbeni obleki so nesle dekleta novo zastavo v velikanski procesiji v cerkev. Novo zastavo sta spremljali dve zastavi sosednjih Marijinih družb iz Št. Lipša in Vogerč. Zelo nas je veselilo in je slovesnost povzdignilo, ker so se udeležile ginljive slavnosti tri sosedne Marijine družbe skoraj polnoštevilno s svojimi čč. voditelji-župniki to je šentlipška družba, vogerška in kazaška. Iskreno zahvalo pa izrekamo tukaj mil. g. proštu M. Randlu v Dobrlivasi, ki je počastil in povzdignil slavnost s svojo navzočnostjo ter imel iskren in ginljiv govor in novo zastavo blagoslovil. Vseh Marijinih deklet je bilo okoli 120. Zastavo je hitro in v popolno zadovoljnost in primerno zelo poceni izdelala češka tverdka v Olomucu na Moravskem. Zastava kaže na prvi strani krasno sliko Marije brez madeža spočete, na drugi pa sv. Alojzija. Po blagoslovljenju je Marijina družba globaška in štebenska na čast vsem dragim došlim gostom dovršeno uprizorila na velikem globaškem odru slavnostno predstavo »Raz Marijino Srce« ob ogromni udeležbi.

Šmihel nad Pliberkom.

Letni občni zbor tukajšnjega izobraževalnega društva se je vršil na velikonočni torck. Kot govornik je nastopil gospod Torseglav iz Ljubljane. Razložil je vzroke balkanske vojske, pojasnil, zakaj se posebno Slovenci veselimo zmag balkanskih Slovanov. Razpravljal je spretno, prepričevalno in izborno, zato je pa tudi žel vsestransko pohvalo. Iz letnega poročila sledi, da je društvo bolj spalo, ker razven občnega zbora in takoimenovane Slomškove slavnosti, ki se je pa zelo dobro obnesla, ni priredilo kakih drugih shodov. Predsednik je mnenja, da je spanju vzrok predvsem odbor, posebno predsednik društva. V odbor naj zato pridejo nove, delavne moči. Pri volitvi je »sfrčala« polovica starih odborikov, med njimi bivši predsednik, kateremu pa vsled tega ni bilo brati na obrazu žalosti. Predsednika si nov odbor še ni izbral. Pričakujemo od novega odbora, da bode krepko deloval, posebno gledal tudi na to, da dobi društvo za svoje navadne shode prostor izven gostilne. Tudi število udov bi se lahko vsaj podvojilo. Torej krepko — naprej!

Društvo Gorotan.

Dne 19. marca se je vršilo v Celovcu v hotelu Trabesinger zborovanje šolskega odseka z obsežnim programom. Društvo si je stavilo nalogo, izdelati podroben šolski program za koroške Slovence; zato je moralo zavzeti pozitivno stališče tudi napram težnjam ljudske šole v obče kakor tudi z ozirom na posebne koroške razmere. V obširnem temeljitem predavanju je referent podal svoj načrt ter je utemeljeval s strogo praktičnega stališča, svest si, da se je o tem vprašanju teoretično več kot dovolj raz-

pravljalo. Prvič smo slišali res pozitiven referentni predlog, ki se ozira na dejanske razmere, na potrebe ljudstva in na deželne finance ter se razlikuje od drugih v tem oziru, da je res izvedljiv. Predavanje se ponatisne in bo podlaga nameravani šolski enketi. — Druga točka — stalna na naših sestankih — se je tikala notranjega ustroja utr. šole in raznih aktualnih šolskih zadev. Referent je posebno osvetlil nepraktični, neplodni način nemškega pouka na utrakv. šolah, ki se naslanja na zastarele oziroma nerabne nemške knjige ter se vrši brez pozornosti, brez sistema in brez ozira na praktične jezikovne potrebe. Pri boljši metodi bi se v krajšem času dali doseči lepši uspehi. — Vrlo zanimivo je bilo obsežno poročilo predsednika šolskega odseka o položaju. Mirno drugih važnih zadev je omenil, da so postali odnošaji med slov. učiteljstvom in našimi političnimi voditelji dosti prijaznejši in je z zadovoljstvom pribil, da so nam ti v raznih zadevah bili radevolje na uslugo. (Temu moramo pripomniti, da so bili polit. voditelji slovenski slovenskemu učiteljstvu vedno naklonjeni in je kako nasprotno mišljenje popolnoma napačno. Če se je pa kateri izmed slovenskih učiteljev odtegoval političnim voditeljem, je to njegova lastna krivda! Op. uredn.) Povdarjal je tudi potrebo enotnega obrambnega dela na šolskem polju. Preobilo društev slabi naše sile. Poleg Gorotana imamo tri društva, ki zasledujejo slične namene; to so: Šolsko društvo, Družba sv. Cirila in Metoda ter Straža. Tu velja doseči nek kompromis oziroma vsaj določiti vsakemu društvu svoj delokrog, da bo omogočeno delovanje v enotni smeri. — Četrta točka, predavanje o kmetijskih nadaljevalnih tečajih, je odpadla, ker ni več katalo po šesturnem zborovanju še nadalje razpravljati. Slišimo pa, da je tudi tu temeljito predavanje pripravljeno, o čemer bo tudi enketa za reformo ljudske šole razpravljala. — Na predvečer se je vršila odborova seja Gorotana. Sprejeli so se nekateri novi člani. Z zadovoljstvom treba zabeležiti, da so danes skoro vsi koroški slovenski akademiki brez razlike mišljenja učlanjeni v Gorotanu. Zasluga gre v tem oziru posebno marljivemu blagajniku tov. iur. Svetini. Sklenilo se je v okvirju društva ustanoviti »Apihov sklad« kot nekaj obrambni ali pomožni sklad koroških slovenskih učiteljev, ki ga bodo opravljali starejši tovariši in kojega obresti se bodo porabile zlasti za podporo mlajših tovarišev v svrno njih nadaljne izobrazbe, udeležbe pri sestankih, podpore v gmotnih stiskah, v slučajih zapostavljanj, tožbe v obrambo časti itd. Upamo, da nam slovenska javnost priskoči na pomoč. — Z ozirom na poseben slučaj se je odbor izrekel odločno proti temu, da bi bil član Gorotana obenem član nemškega društva, četudi strokovnega ali stanovskega, ako povdarja društvo svoj nemški značaj. Program društva se ponatisne in ga dobi sleherni član. Ako bo dovolj sredstev na razpolago, se nekatera predavanja z Gorotanovih sestankov natisnejo v društvenem Letopisu. Za predsednika podjunskega krožka je bil izvoljen tov. nadučitelj Kovačič.

Dobrlavas.

Izvanredni občni zbor katoliškega slovenskega izobraževalnega društva dne 30. m. m. je bil dobro obiskan. Podpredsednik društva otvori shod, na kar takoj preide k prvi točki dnevnega reda: volitvi predsednika, za katerega je bil soglasno izvoljen g. Jakob Lužnik, za podpredsednika pa g. Martin Vastl; nato govori č. gospod Krašna o zgodovini turškega cesarstva, o njegovem naraščanju in sedanjem propadanju ter o posameznih navalih Turkov na Slovensko. Članice dekliškega odseka so zelo pohvalno predstavljale »Svoje glavno Minko«; šaljivi prizor »Junaki«, katerega so predstavljali naši »Orli«, pa je nazadnje zbudil mnogo smeha.

Društvena naznanila.

Želinje pri Velikovcu. (Zborovanje) izobraževalnega društva se je preložilo in se bo vršilo v nedeljo, dne 5. aprila popoldne po blagoslovu v župnišču. Na sporedu govor in igri »Luknja v prtu« in »Zamorec«. K obilni udeležbi vabi odbor.

Libuče. Živinorejska zadruga za Libuče in okolico, r. z. z o. p., vabi na svoj

letni občni zbor, ki se ima vršiti v nedeljo, dne 20. aprila t. l. popoldne ob 3. uri pri Železniku v Libučah po sledečem sporedu: 1. Poročilo načelstva; 2. odobrenje letnega računa za leto 1912; 3. sklepanje o oddaji živine na zadružni pašnik; 4. raznoterosti. — Načelstvo.

Železna Kapla. Vsem udom in prijateljem društva naj bo naznanjeno, da se za nedeljo namenjena igra ne bo igrala, ker je oblast že dano dovoljenje zopet preklicala in se predstava odloži za poznejši čas. — Društveni odbor.

Velika narodna veselica v Celovcu. Slovensko kršč.-soc. delavsko društvo priredi dne 6. aprila, ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela Trabesinger veliko narodno veselico združeno s plesnim venčkom. Svira godba c. kr. pešpolka vitez pl. Milde št. 17. Vabljeni so vsi Slovenci in Slovenke mesta Celovec in z dežele. Vstopnina 1 K 20 h za osebo, v predprodaji 1 K. Vstopnice se dobivajo v Delavskem domu, Kosarska ulica 30, in v papirni trgovini hotela Trabesinger.

Pozor!

30 — 50 kron ceneje kakor v vsaki tovarni ali zalogi kupite pri meni izvrstno kolo ali šivalni stroj. Popravila in pnevmatike po nizki ceni.
Matija Planko, Celovec, Šolska ulica št. 5-6-7.

Gospodarske stvari.

Živnostenska banka, podružnica v Trstu, oživotvorila je v Opatiji ekspoziuro, ki prične poslovati dne 1. aprila t. l.

Jadranska banka. Dne 30. marca t. l. ob 10. uri dopoldne se je vršil VII. redni občni zbor delničarjev Jadranske banke v Trstu. Zborovanje je vodil predsednik banke, njegova ekscelenca Niko baron Nardelli. Čista bilanca dne 31. decembra 1912 izkazuje sledeče postavke: Aktiva: Gotovina v blagajni 971.836 K 50 vin., menice 7.207.618 kron 10 vin., vrednostni papirji 2.218.030 kron 81 vin., konzorcijalni posli 360.922 K 12 vin., dolžniki 22.196.575 K 64 vin., nepremičnine (bančna poslopja v Trstu, Splitu in Šibeniku) 670.862 K 40 vin., inventar 98.606 kron 86 vin., prenosne stavke 175.310 K 95 vin., skupaj 33.899.763 K 38 vin. Pasiva: Delniška glavica 8.000.000 K, rezervni zakladi 642.283 K 58 vin., vloge 6.556.868 K 72 vin., upniki 18.018.507 K 36 vin., nedvigljena dividenda 1847 K 50 vin., čisti dobiček 680.246 K 22 vin., skupaj 33.899.763 K 38 vin. Kakor iz pregleda razvoja razvidimo, je Jadranska banka tudi v preteklem letu lepo napredovala; skupni promet je znašal 1.457.379.822 K 58 vin. (lani 913.107.548 K 58 vin.) — Jadranska banka je otvorila v minolem letu dve novi podružnici in sicer v Kotoru in Metkoviću, in je s tem razširila mrežo svojih podružnic na 8. Podružnico v Kotoru je pridobila banka s tem, da se je z njo fuzijonirala že dolgo vrsto let obstoječa dobro uspevajoča Hrvatska bokeljska štedionica. Predlog upravnega in nadzorstvenega sveta glede razdelitve čistega dobička je bil enoglasno sprejet in se bode izplačala za leto 1912 kakor lani šeststototna dividenda to je 25 K po delnici (glej današnji inserat). Dividenda je plačljiva od danes pri blagajnah banke v Trstu, Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Šibeniku, Splitu in Zadru. V dopolnitev nadzorstvenega sveta Jadranske banke je bil enoglasno izvoljen g. dr. M. G. vitez Domenego, zastopnik generalnega ravnatelja c. kr. priv. južne železnice itd. na Dunaju.

200.000 kosov zelo močnih in lepih drevesc za olepšanje in drevored

posebno lepih divjih kostanjev, oblastih akacij, oblastih jesenov, trnovcev, javorjev, jesenov, hrastov, raznih krasnih žalujsk itd., en kos od 60 v naprej. 1 milijon sadnih drevesc vseh veljavnih plemen in le izkušeni vrst. 100 kosov jaboličnih drevesc za visoko rast od K 25— naprej. Zbirka 100 drevesc za olepšanje in drevored in 100 grmov za olepšanje v 10—15 vrstah K 70—, ista po 50 kosov K 40—. Najboljše rastline za grmovje: akacije in gladičije, eno do 40 letne, 1000 kosov po K 12— do 70—. Pasemska perutnina, lovski in lepotični fazani ter vseh vrst jajca za valjenje. Glavni cenik gratis. **Grof Žiga Batthyány-jevo grajščinsko oskrbništvo Csendlak pri Radgoni.**

Somišljeniki — zahtevajte v gostilnah — računске listke „Slovenske Straže“! Naročajo se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

Loterijske številke.

Trst, 26. marca: 75, 15, 33, 16, 4.
Dunaj, 29. marca: 74, 10, 46, 71, 84.

Tržne cene v Celovcu

27. marca 1913 po uradnem razglasu:

Blago	100 kg				80 litrov (biren)	
	od		do		K	v
	K	v	K	v		
Pšenica	—	—	—	—	—	—
Rž	21	50	23	—	13	—
Ječmen	—	—	—	—	—	—
Ajda	—	—	—	—	—	—
Oves	21	—	22	50	7	71
Proso	—	—	—	—	—	—
Pšeno	—	—	32	16	20	—
Turščica	—	—	—	—	—	—
Leča	—	—	—	—	—	—
Fižola rdeča	—	—	—	—	—	—
Repica (krompir)	6	—	7	20	3	—
Deteljno seme	130	—	140	—	—	—
Seno, sladko	8	—	10	50	—	—
„kislo	6	—	8	—	—	—
Slama	3	60	5	—	—	—
Zelnate glave po 100 kos.	—	—	—	—	—	—
Repa, ena vreča	—	—	—	—	—	—
Mleko, 1 liter	—	24	—	28	—	—
Smetana, 1 „	—	60	1	20	—	—
Maslo (goveje), 1 kg	2	80	3	60	—	—
Sur. maslo (putar), 1 „	2	40	3	60	—	—
Slanina (špeh), pov. 1 „	2	10	2	30	—	—
„sur. 1 „	2	—	2	20	—	—
Svinjska mast	2	20	2	40	—	—
Jajca, 1 par	—	18	—	26	—	—
Piščeta, 1 par	2	80	3	60	—	—
Race	—	—	—	—	—	—
Kopuni, 1 par	—	—	—	—	—	—
30 cm drva, trda, 1 m ²	3	—	3	60	—	—
30 „ „ mehka, 1 „	2	60	3	20	—	—

Živina	Počrez	100 kilogr.				Prignalo	Prodalo
		živa		zaklana			
		od	do	od	do		
v kronah							
Konji	—	—	—	—	—	—	
Biki	—	—	—	—	—	—	
Voli, pitani	—	—	—	—	—	—	
„ za vožnjo	400	560	—	—	24	16	
Junci	310	350	84	—	20	12	
Krave	320	365	70	—	36	22	
Telice	300	—	—	—	2	1	
Svinje, pitane	—	—	—	154	156	8	
Praseta, plemena	14	54	—	—	250	180	
Ovce	—	—	—	—	—	—	

Več milijonov kožnih luknjic ima vsak človek. Služijo dihanju kože, morejo pa postati tudi vhod za nesnago in bolezn. Nagibajo tudi lahko k posredovanju mokrote in prehlajenja, vsled česar nastanejo skrnina, protin, nevralgije in enake hude bolezni. Iz vsega tega spoznamo, da je treba kožo skrbno negovati. Za to je najbolj pripraven Fellerjev dišeči zeliščni esenc-fluid z znamko „Elza-Fluid“ od lekarinarja E. V. Fellerja v Stubici, Elza trg št. 67 (Hrvatsko), ki desinficira, odstranjuje bolezni in čisti, za 5 kron 12 steklenic franko. Iz lastne izkušnje ga moremo vsakemu čitatelju priporočati.

Lično majhno posestvo, v dobrem stanu, 5 oralov zemljišča, blizu postaje Grabštanj, je poceni takoj na prodaj. Oglasila: Roscher, Celovec, Kaserngasse 3.

Hiša z inventarjem, živino in stavbnim lesom je skupno ali pa vsako posebej naprodaj. Se dá tudi v najem od 15 do 34 birnjev. — Janez Reichmann, pd. Lesjak v Bilčovsu, p. Bistrica v Rožu.

Vabilo

na

redni občni zbor

Posojilnice v Globasnici

ki se vrši

dne 6. aprila 1913, t. j. prihodnjo nedeljo, ob 3. uri popoldne v posojilniški pisarni z običajnim sporedom.

H gotovi polni udeležbi vabi

odbor.

Revmatizem, protin, nevralgija in ozeblina

povzročajo pogostoma neznosne bolečine. Presenetljivo sigurno jih olajšuje in pomirjuje, izsesava otekline in nareja zopet gibčne ude ter odpravlja srbenje

CONTRHEUMAN

Besedna znamka za (mentholosaliciziran kostanjev izvleček),

z vdrganjem, masažo ali obkladki. - 1 škatlica 1 krono.
Proti predplačilu K 1.50 se pošlje 1 škatlica
Proti predplačilu K 5.— se pošlje 5 škatlic
Proti predplačilu K 9.— se pošlje 10 škatlic

Izdelovanje in glavna zaloga v **B. FRAGNER-jevi lekarni**

c. kr. dvornega dobavitelja, PRAGA III., št. 203.

Pozor na ime izdelka in izdelovatelja.

Dobiva se v Celovcu v lekarnah: „Pri angelu“, Pavel Hauser, Viktor Hauser, H. Gutt.

Vabilo

na

redni občni zbor

hranilnice in posojilnice v Spodnjem Dravbergu

registrirane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši

dne 10. aprila 1913 ob 2. uri popoldne v posojilniških prostorih „Narodnega Doma“.

Dnevni red:

1. Poročilo odbora za l. 1912.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1912. in sklep o čistem dobičku.
3. Volitev odbora.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Posestvo

je poceni naprodaj. Posetve je 40 birnjev, pri hiši sta lepa sadna vrta, voda je napeljana za namakanje travnikov, lesa je za domačo rabo. Se tudi zamenja za manjše posestvo. Več pove Katarina Pacher, „Fischwirt“, Velikovec.

Gostilna

v Velikovcu, s celo realno koncesijo, je po zmerni ceni naprodaj. Ima sobe za tujce, gostilniški, sadni in zelenjadni vrt ter travnik s sadnim drevjem. Naslov pove upravništvo „Mira“ št. 14.

Hranilnica in posojilnica v Glinjah

registrirana zadruga z neomejeno zavezo

odda v najem

gostilno in štacuno na Trati.

Oferti naj se pošljejo do 15. aprila 1913 na imenovano zadrugo.

Pogoji se izvedo pri načelstvu ob navadnih uradnih dneh, to je vsako nedeljo.

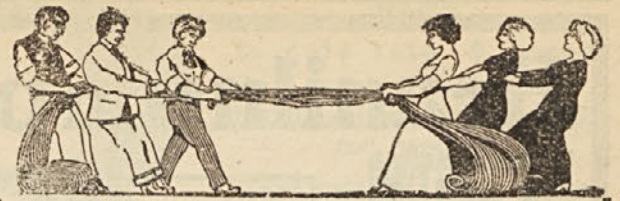
Za prodajo

motorjev in kmetijskih strojev

se sprejemajo sposobni in solidni

zastopniki.

Ponudbe pod „Kmetijski stroji 64190“ na anončno pisarno **Henrik Schalek, Dunaj I., Wollzeile št. 11.**

Najboljše in najmodernejše sukno za moške in volneno za ženske obleke razpošilja najceneje Jugoslovanska razpošiljalna R. Stermecki, Celje 308. Vzorci in cenik čez tisoč stvari s slikami poštne prosto.

1 milijon

sadnih drevesc

jablane po 100 kosov od K 25.— naprej, hruške, orehi, breskve, pravi kostanji, črešnje, češplje, marlice itd. en kos od 1 K naprej. 200.000 kosov zelo lepih drevesc za olepšanje in drevoreda, en kos od 60 vinarjev naprej. — 2 milijona različnega grmičja za olepšanje, 100 kosov K 15.—. 20 milijonov akacij in gladicijskih rastlin, 1000 kosov od K 12.— do K 70.—. 15 milijonov gozdnih drevesc: smreke, bori, hrasti itd. 1000 kosov od K 3.— do K 20.—. Pasemska perutnina in jajca za valjenje v 20 priznanih pasmah, tako tudi lovski in lepotni fazani in njih jajca za valjenje. — Na zahtevo ilustriran cenik brezplačno. Grof Žiga Batthyányjevo grajščinsko oskrbnišvo Csendlak pri Radgoni.

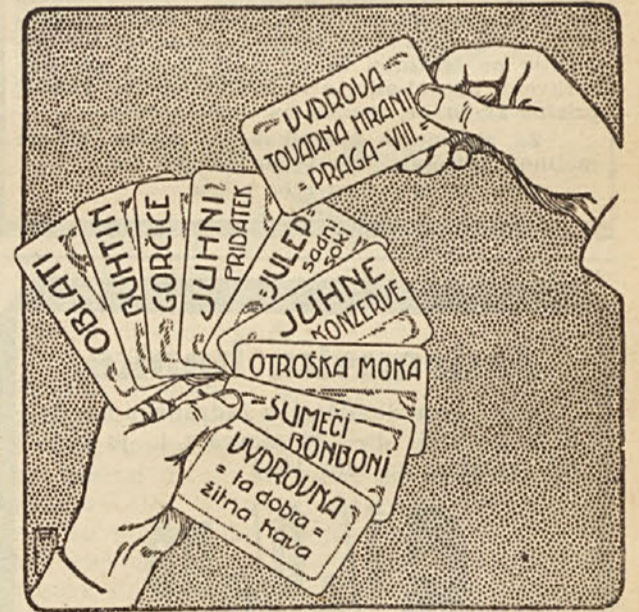
Moja žena

in vsaka umna in štedljiva gospodinja uporablja namesto dragega kravjega surovega masla za kuho ali za na mizo boljši, bolj zdravi, tečni, izdatnejši in skoro za polovico cenejši

„Unikum“-margarin.

Dobiva se povsod ali naročuje direktno.

Združeno tovarne margarina in surovega masla, Dunaj XIV., Tiefenbaohgasse 59.

Za lajšanje in pomirjevanje kašlja in hripavosti

pri otrocih in odraslih

je po poročilih sto in sto zdravnikov dragocen in učinkujoč prijetno okusen izdelek

THYMOMEL SCILLAE

dragocen in gotovo učinkujoč izdelek.

Besedna znamka zavarovana.

Lajša krčeviti kašelj, zmanjšuje njegovo ponavljanje, pospešuje njegovo razslizanje in pomirjuje kašelj ter odstranjuje težko dihanje.

1 steklenica 2.20 K. Po pošti proti predplačilu 2.50 K pošilja franko 1 steklenico, 7.— K 3 steklenice, 20.— K 10 steklenic. Ne dajte si usiljevati nadomestnih sredstev.

Povprašajte pri svojem zdravniku.

Izdelovanje in glavna zaloga v

B. FRAGNER-jevi lekarni,

c. kr. dvornega dobavitelja,

PRAGA-III., št. 203.

Pozor na ime izdelka,

izdelovatelja in var-

stveno znamko.

Dobiva se v Celovcu v lekarnah: „Pri angelu“, Pavel Hauser, Viktor Hauser, H. Gutt.

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

uraduje vsak dan, izvemši nedelje in
praznike, od 10. do 12. ure dopoldne.

Varno naložen denar; najugodnejši kredit za posestnike.

Trgovski pomočnik s petletno
prakso želi
vstopiti v trgovino z mešanim blagom na Koroškem
ali Stajerskem. Ker se želi izuriti v nemščini, gre
za nekaj časa tudi kot praktikant. — Ponudbe na
Ivan Kogovšek, pošta Rovte št. 19, Kranjsko.

Iglasto drevje.

Pošiljanje se je pričelo.
Smreke 30 do 180 cm visoke,
kos po 30—120 vin., Weimouthovi
bori 20—200 cm visoki, kos po
50—250 vin., črni in beli bori
30—200 cm vis., kos po 70—200 vin.,
mecesni 30—300 cm vis., kos po
70—300 vin., Banks-bori 30—80 cm
vis., kos po 70—100 vin. **Ekso-
tična** (inozemski) iglasta drevesa
v 70 najlepših vrstah kos po 1 do
5 K. **Kolekcija:** 100 kosov tu-
in inozemskih iglastih dreves 50 do
300 cm vis. K 100—, 50 kosov
K 55—, 25 kosov K 30—, 20 mi-

lijonov gozdnih dreves: smrek, črni in belih borov, hrastov itd., 1—4letnih sadik 1000 kosov po 3—20 K. Nadalje: sadna, lepota, drevoredna in žalobna drevesca, pasemske kure in jajca za valjenje, lovski in lepotni fazani in njih jajca za valjenje. — Glavni cenik na željo zastoj. — Grof Žiga Batthyányjevo grajščinsko oskrbnišvo Csendlak pri Radgoni.

Albin Novak v Sinčivasi

trgovina z manufakturnim in špecerijskim blagom
ter vinom, zaloga cerkvenega olja, cementa in pre-
moga, priporoča svojo vedno svežo zalogo ter raz-
pošilja po železnici in po pošti izborno gorljivo
cerkveno aparat-olje, à la Guillon-stenje, kadila,
pristna štajerska, goriška in tirolska vina.

Za abstinence brezalkoholne pijače, kakor:
malinov, breskvini, hrušovi in jabolčni sok.

Cene solidne, postrežba točna.

Jadranska banka.

Občni zbor delničarjev Jadranske banke,
ki se je vršil dne 30. marca t. l., je skle-
nil izplačati za leto 1912

6 1/4 % no
dividendo.

Vsled tega se bode izplačeval kupon št. 7
počenši od 1. aprila t. l. pri blagajnah banke
v Trstu, Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani,
Metkoviću, Opatiji, Šibeniku, Spljetu in
Zadru s

K 25.—

Trst, dne 31. marca 1913.

Upravni svet.

Slovenci, podpirajte „Mir“ z inseriranjem!

Življensko vprašanje za vsakega

je zdrav želodec. Zato je dolžnost človeka,
da si ga ohrani ali tam, kjer se že nahaja
kaka nerednost, isto odpravi.

Po nešteti zahvalnih pismih so se iz-
borno izkazale kot najzanesljivejše domače
zdravilo za slab želodec pri otrocih in
odraslih, za povzdigo teka in odstranitev
slabe prebave, zaprtja, kolcanja, brezokus-
nosti, slabosti, slabega spanja itd vsled mo-
tenja prebavljanja več kot trideset let sem

BRADY-jeve želodčne kapljice

prej imenovane Marijacejske kapljice.

Varujte se slično glasečih se ponaredb
in popačb in pazite na poleg se nahajajočo
varstveno znamko Matere božje z Detetom na
desni roki in podpis:

C. Brady

Dobivajo se v lekarnah v steklenicah
po 90 v in K 1.60. Pošilja se od lekarnarja:
C. Brady, Dunaj I., Fleischmarkt 2/385
(6 steklenic za K 5.40, 3 podvojne steklenice
za K 4.80 poštne prosto).

Odvetnik dr. Igo Janc

naznanja, da je otvoril svojo

odvetniško pisarno v Radovljici

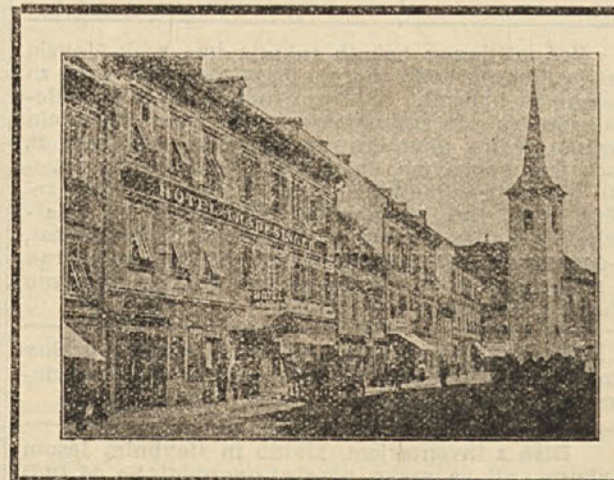
kjer uraduje v posojilniški hiši.

Edino slovensko narodno trgovsko-obrtno podjetje

Hotel Trabesinger

v Celovcu, Velikouška cesta št. 5.

Podpisani voditeljici hotela Trabe-
singer se vljudno priporočata vsem
velecenjenim slovenskim in slovanskim
gostom-potnikom, ki prenočujejo ali za
več časa ostanejo v Celovcu. V hotelu se
dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni;
nudi se izborna kuhinja in zajamčeno
pristna in dobra vina iz Slovenskih
goric. Na razpolago je tudi kegljišče
poleg senčnatega vrta, pozimi toplo zá-
kurjeno. V hotelu Trabesinger dobite
vsak dan, posebno pa ob sredah zvečer,
prijetno slovensko družbo. V poletnem
času pričakuje na kolodvoru gostov do-
mači omnibus. Slovenski potniki in ro-
doljubi, ustavljajte se samo v edini slo-
venski gostilni »Hotel Trabesinger« v Ce-
lovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.

Za mnogobrojen obisk se priporočata voditeljici hotela

Alojzija in Josipina Leon.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 8,000.000.

Rezervni fond K 1,000.000.

Denarne vloge na
knjižice se obre-
stujejo po

4 3/4 %

od dneva vloge
do dneva vzdiga.
Rentni davek
plača banka sama.

Kolodvorska cesta 27, v lastni hiši.

Zamenjuje in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in
vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje — Zavaruje srečke
proti kurznim izgubl.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitniške kavelje.
Eskompt in incasso menic. Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spljetu, Trstu,
Sarajevu, Gorici, Celju in ekspozitura v Gradežu.

Denarne vloge v tekočem računu obrestujejo se:

proti 30 dnevni
odpovedi po **5 %**

proti 60 dnevni
odpovedi po **5 1/2 %**